

How Special librarians Really Use the Internet

Supaporn Chaithammapakorn

In a departure from the current body of Internet research, 54 special librarians in the profit and not-for-profit sector, with access to the Internet and BITNET, responded to a five-page questionnaire on how they actually use these networks and what value they received from them. The results, summarized here, show that although the respondents use the Internet to obtain information not available in any other format, and to access databases and OPACs, their primary use of it for communication.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การใช้ Internet ของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ*

ศุภาพร ชัยธัมมะปกรณ์**

ในระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมาพบความจำนวนมากที่เขียนถึงเรื่องของห้องสมุด และ Internet แต่ก็ยังไม่มีบทความเรื่องใดที่จะกล่าวถึงการใช้ Internet อย่างแท้จริงของบรรณารักษ์ บทความเกี่ยวกับ Internet มักจะกล่าวถึงประเด็นต่างๆ ในเรื่องของนโยบาย การให้บริการของเครือข่ายและแนะนำวิธีการใช้หรือไม่ก็กล่าวถึงการให้ความสนับสนุนกับผู้ใช้ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์การใช้ Internet บทความส่วนมากยังคงกล่าวถึงแนวความคิดที่ว่า การเชื่อมโยงโดยการผ่าน Internet (หรือ BITNET หรือ NREN) เป็นหัวใจสำคัญของห้องสมุดในอนาคต แต่ปรากฏว่ายังไม่มีผู้ใดสำรวจการใช้เครือข่ายนี้ อย่างแท้จริงนอกเหนือไปจากการศึกษาในแง่ของกรณีศึกษาและประวัติ พัฒนาการ

บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะซึ่งไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารห้องสมุด หรือ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขามักจะอยู่ในฐานะที่ต้องให้บริการ และอาจจะเป็นผู้ที่ใช้ Internet ในแง่ที่แตกต่างไปจากบรรณารักษ์ฝ่ายเทคนิค การวิจัยในครั้งนี้เน้นการศึกษาการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ เพื่อศึกษาถึงวิธีการที่บรรณารักษ์เฉพาะสาขาปฏิบัติต่อผู้ใช้ ซึ่งอาจใช้เครือข่ายสำหรับการทำวิจัยของตนและเพื่อเปรียบเทียบการใช้ Internet กับระบบไปรษณีย์

อิเล็กทรอนิกส์ภายใน (Internal e-mail system)

สรุปผลการวิจัยต่อไปนี้จะกล่าวถึง Internet โดยจำกัดเฉพาะการใช้การฝึกอบรมและการนำมาใช้สำหรับห้องสมุดในอนาคต และหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ว่าผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสารสนเทศใช้เทคโนโลยีการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ (electronic communications technology) อย่างไรในองค์การสมัยใหม่ รวมทั้งผลกระทบของเทคโนโลยีเหล่านี้ต่อบทบาทและสถานภาพของบุคคลเหล่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคคลที่ได้รับการเชิญชวนผ่านประกาศ "Call for Participation" ของการประชุมทางคอมพิวเตอร์ 9 ครั้ง ที่จัดขึ้นในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1991 และจากการประกาศในลักษณะเดียวกันใน SpecialList ซึ่งเป็นจดหมายข่าวฉบับเดือนสิงหาคม ของสมาคมห้องสมุดเฉพาะ ประกาศจะมีแบบสอบถามสั้นๆ รวมอยู่ด้วย ผู้ตอบจะสามารถตอบแบบสอบถามนี้ทางไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ โทรสาร และไปรษณีย์ ในแบบสอบถามจะประกอบด้วยคำถามเพียง 3 คำถาม คือ ระยะเวลาที่ใช้ Internet หรือ BITNET รายการของ

* แปลและเรียบเรียงจาก Sharyn J. Ladner, and Hope N. Tillman, "How Special Librarians Really Use the Internet," *Canadian Library Journal* 49(June 1992): 211-215.

** ศุภาพร ชัยธัมมะปกรณ์ อ.ม.(บรรณารักษศาสตร์) บรรณารักษ์ 5 ฝ่ายวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การประชุมทางคอมพิวเตอร์ที่เป็นสมาชิกอยู่ รวมทั้งอธิบายอย่างสั้น ๆ (อย่างมากที่สุด ภายใน 1 ย่อหน้า) ถึงการใช้ BITNET หรือ Internet ของผู้ตอบ และ/หรือ ของผู้ใช้

บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะจำนวน 113 ราย ที่ตอบแบบสอบถามสั้น ๆ ในประกาศ จะได้รับแจกแบบสอบถามจำนวน 5 หน้า ซึ่งมีคำถามแบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการใช้ Internet หรือ BITNET

ประชากร

ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามชุดที่ 2 จำนวน 54 คน ส่วนใหญ่ (จำนวน 35 คน) เป็นผู้ที่ทำงานอยู่ในห้องสมุดสถาบันการศึกษา และจำนวน 32 คนเป็นผู้ที่ทำงานในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะเป็นกลุ่มพิเศษกว่าบรรณารักษ์กลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากบรรณารักษ์กลุ่มนี้ไม่เพียงแต่จะได้รับปริญญาชั้นสูงทางด้านห้องสมุด หรือทางสารนิเทศศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาอื่น ๆ อีกด้วย และมักจะได้รับการฝึกอบรมในระดับหลังปริญญา (postgraduate) ในสาขาวิทยาศาสตร์ ธุรกิจ หรือ กฎหมาย นอกจากนี้บรรณารักษ์เฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวนมากยังทำงานอย่างใกล้ชิดกับนักวิจัยซึ่งใช้ Internet มาก่อน เช่น ARPANET, NSFNET และ MILINET เป็นเวลาหลายปี

ผู้ตอบแบบสอบถามคิดเป็นจำนวนร้อยละ 65 เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดอุดมศึกษา และจำนวนร้อยละ 59 เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดที่เน้นในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และยังมีจากสาขาอื่น ๆ ด้วย คือ นิติศาสตร์ แพทยศาสตร์ แผนก และธุรกิจ มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 5 คนมาจากองค์กรที่แสวงหากำไรซึ่งทั้งหมดอยู่ในอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนร้อยละ 34 อยู่ในระดับผู้บริหาร (ผู้อำนวยการห้องสมุด ผู้ช่วยผู้อำนวยการหรือหัวหน้าฝ่าย) และจำนวนร้อยละ 55 เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ที่ทำงานตั้งแต่ในห้องสมุดขนาดเล็กมีพนักงานเพียง 1 คนไปจนถึงห้องสมุดขนาดใหญ่ที่มีบุคลากรหลายร้อยคน รวมทั้งเป็นบรรณารักษ์ที่มาจากสถาบันที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีไปจนถึงห้องสมุดวิทยาลัยขนาดเล็กและห้องสมุดมหาวิทยาลัยนอกเขตเมือง แม้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนร้อยละ 93 เป็นผู้ที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ก็มีผู้ตอบแบบสอบถามจากประเทศแคนาดา อาร์เจนตินา และเนเธอร์แลนด์ รวมอยู่ด้วย

ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการใช้ Internet หรือ BITNET อยู่ในค่าเฉลี่ยปานกลาง คือ 24 เดือน ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 16 คน เคยใช้เครือข่ายเหล่านี้เป็นเวลา 12 เดือน หรือน้อยกว่านี้ ผู้ตอบจำนวน 19 คน มีประสบการณ์การใช้เป็นเวลา 13-36 เดือน และผู้ตอบจำนวน 19 คน ใช้ Internet เป็นเวลานานกว่า 3 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ Internet หรือ BITNET มากกว่าใช้ ระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ($z=2.81$) ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 7 คน ไม่เคยใช้ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ในหน่วยงานของตน

คำถามเกี่ยวกับการใช้

ในแบบสอบถามจะระบุให้ผู้ตอบช่วยจัดลำดับความสามารถหรือหน้าที่ 5 ประการ ของ Internet หรือ BITNET รวมทั้งอธิบายว่าใช้หน้าที่และความสามารถเหล่านั้นอย่างไร และมีคำถามเกี่ยวกับการฝึกอบรมรวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงระบบเหล่านี้

ในตอนท้ายของแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด สอบถามเพื่อพิจารณาถึงความสำคัญและคุณค่าของ Internet หรือ BITNET ต่องานโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบ-

ตามต้องอธิบายโดยอาศัยประสบการณ์ โดยให้ระบุถึง "ประโยชน์สำคัญหรือโอกาสสำหรับบรรณารักษ์เฉพาะสาขาในการใช้ BITNET/Internet" "ข้อเสียที่สำคัญหรืออุปสรรคสำหรับบรรณารักษ์เฉพาะสาขาในการใช้ BITNET/Internet" "ความสนใจส่วนใหญ่หรือประสบการณ์อันมีค่าต่อการทรงจำต่อ BITNET/Internet" และความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการใช้ BITNET/Internet

ค่าใช้จ่าย

สำหรับคำถามเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายสำหรับการเข้าถึง Internet และเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายสำหรับไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ภายในหน่วยงานนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบว่าค่าใช้จ่ายของไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งภายในและภายนอกนั้นส่วนใหญ่หน่วยงานเป็นผู้จ่าย มีเพียงเล็กน้อยที่หน่วยงานต้องใช้จ่ายงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใน มากกว่าการเข้าถึง Internet แต่เป็นความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ และประมาณร้อยละ 20 ของผู้ตอบแบบสอบถามไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้จ่ายค่าไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งภายในและภายนอก

การฝึกอบรม

ผู้ตอบแบบสอบถามจะเลือกประเภทการฝึกอบรมที่ได้รับ ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ 65 เรียนด้วยตนเอง ร้อยละ 59 เรียนจากเพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 39 ได้รับการอบรมอย่างเป็นทางการเป็นเวลา 1 ชั่วโมง แต่ไม่มีคำถามว่าเคยเรียนในโรงเรียนบรรณารักษ์หรือไม่

นอกจากนั้นผู้ตอบยังระบุว่า เรียนจากการสอบถามจาก Internet เอง และจากการใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในศูนย์คอมพิวเตอร์ ซึ่งคำตอบเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามบางคนเรียนโดยอาศัยผู้อื่นช่วยเหลือเล็กน้อยมาก และไม่เล็งเห็นความจำเป็นของการเรียน หรือการอบรมที่จัดโดยศูนย์คอมพิวเตอร์ของหน่วยงาน

ผู้ตอบแบบสอบถามได้ระบุถึงความรู้ที่ควรจะมีในการฝึกอบรมว่า ควรมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการอบรมควรจะต้องอธิบายถึงประวัติความเป็นมาและปรัชญาของ Internet เช่น Internet คืออะไร Internet มาจากไหน และ Internet ทำงานอย่างไร และถ้าจะให้การฝึกอบรมมีประโยชน์มากยิ่งขึ้น ควรจะมีการฝึกการถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล (file transfer) การสืบค้นข้อมูลระยะไกล (remote login) ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (mail) และข่าวที่ส่งทางระบบเครือข่าย (Netnews) การเรียนรู้การให้ address (addressing algorithms) ความปลอดภัยของข้อมูล (security files to safeguard computer/data) วิธีการที่จะเชื่อมโยงกับ Internet วิธีการติดตามพัฒนาการของ Internet และการเปลี่ยนทรัพยากร การจัดการการไหลเวียนของสารนิเทศ และข่ายงาน Internet นั้นแตกต่างจากบริการออนไลน์ (ที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย) อื่น ๆ อย่างไร

นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะในเรื่องการฝึกอบรม โดยเน้นถึงความต้องการของบรรณารักษ์ว่า NET มีประโยชน์ต่อบรรณารักษ์อย่างไร และศักยภาพในการใช้ NET สำหรับห้องสมุด จะทราบถึงระบบที่เป็นสมาชิกเครือข่ายที่จะใช้ information nodes สามารถระบุแหล่ง และเข้าถึงการประชุม (forums) และสำนักพิมพ์ที่สนใจได้อย่างไร วิธีการที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเชื่อมโยงกับการทำงานของห้องสมุด และวิธีการชักชวนบริษัทจัดจำหน่ายเพื่อจัดให้มีการเข้าถึงไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data Interchange หรือ EDI)

ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนไม่กี่คนยังคงไม่แน่ใจในเรื่องความจำเป็นของการฝึกอบรม แต่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการฝึกอบรมสำหรับองค์กร (ทั้งห้องสมุดและศูนย์คอมพิวเตอร์) สมาคมวิชาชีพ และโรงเรียนบรรณารักษ์ อุปกรณ์การสอนมีทั้งเอกสารสิ่งพิมพ์ วิดีโอและแผ่นดิสก์สาธิต (demo disks)

การใช้ Internet

ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบถึงการใช้อินเทอร์เน็ต ใน 6 ประเภท ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การใช้ BITNET/INTERNET ของบรรณารักษ์

การใช้*	ร้อยละ
การสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับงาน ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	93
การประชุมอิเล็กทรอนิกส์, BBS, listservs	61
การสืบค้นฐานข้อมูลระยะไกล	39
การถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล และการแลกเปลี่ยนข้อมูล	37
การวิจัย และการจัดพิมพ์	22
การสื่อสารส่วนบุคคล และกิจกรรมนันทนาการ	11

*ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ และจำนวนร้อยละไม่รวมเป็น 100

ยกเว้นในกรณีการใช้ การถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล พบว่าไม่มีความแตกต่างในการใช้ระหว่างห้องสมุดแต่ละประเภท (ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา กับประเภทอื่น ๆ) ลักษณะสาขาวิชา (วิทยาศาสตร์กับสาขาอื่น ๆ) หรือประสบการณ์ (ระยะเวลาการใช้ Internet)

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic mail)

จากตารางที่ 1 พบว่า วัตถุประสงค์ของการใช้อินเทอร์เน็ต ก็คือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เหตุผลก็คือ ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ Internet เพื่อการติดต่อกับผู้ร่วมงานและเพื่อน ๆ เนื่องจากเป็นการย่นระยะทางในการติดต่อ ลดความรู้สึกโดดเดี่ยวจากผู้ร่วมงาน และเป็นการนำเข้าไปสู่ความรู้สึกของความเป็นส่วนหนึ่งกับบรรณารักษ์อื่น ๆ เหตุผลข้ออื่น ๆ ที่ผู้ตอบกล่าวถึงก็คือ ความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร ช่วยประหยัดเวลา ลดค่าโทรศัพท์ และเป็นการตัดปัญหาการที่ต้องใช้โทรศัพท์

เหตุผลอื่น ๆ ที่ใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ นั้น รวมถึง

- การรับลิขสิทธิ์อย่างรวดเร็ว
- การให้และการรับบริการอ้างอิงทางอิเล็กทรอนิกส์และความช่วยเหลือทางวิชาการต่าง ๆ
- การขอรับและให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด
- การจัดหาทรัพยากรห้องสมุด การทวงถามวารสารที่ขาดหายไป การแลกเปลี่ยนฉบับซ้ำ
- การระบุแหล่งเอกสาร
- การยื่นใบสมัครงาน
- การช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องของสมาคมวิชาชีพและงานของคณะกรรมการต่าง ๆ

การประชุม (Computer Forms)

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมกับการอภิปรายของกลุ่มคอมพิวเตอร์ พวกเขาไม่ได้จำกัดวงเฉพาะวงการห้องสมุดเท่านั้น แต่มีการหารือกันในสาขาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งทางธุรกิจอีกด้วย ผู้ตอบแบบสอบถาม 54 ท่าน อยู่ในกลุ่มทางคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ถึง 68 กลุ่ม ซึ่งได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับ ดังนี้

1. หัวข้อที่เป็นการประชุมที่มุ่งเน้นสำหรับหัวข้อที่ผู้ฟังเฉพาะกลุ่มให้ความสนใจ
2. เป็นการติดต่อสื่อสารที่เยี่ยมยอดและรวดเร็ว เนื่องจากสามารถเสนอและตอบปัญหาให้ผู้ร่วมประชุมได้ทันที รวมทั้งค่าใช้จ่ายในระบบโทรคมนาคมก็ลดลงด้วย

การสืบค้นฐานข้อมูลระยะไกล (Remote database searching)

ผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 39 มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ระยะไกล (remote computer-systems) ของระบบ Internet จากจำนวนนี้ร้อยละ 80 กล่าวว่า ตนได้สืบค้นบัตรรายการระบบออนไลน์ (OPACs Online Public Access Catalog) ด้วยเหตุผลต่าง ๆ กันคือ เพื่อตรวจสอบสถานะของเอกสาร/หนังสือ ก่อนที่จะใช้บริการยืม-คืนระหว่างห้องสมุดสำหรับการพัฒนาทรัพยากรและงานจัดหา รวมทั้งการอ้างอิง เหตุผลอื่น ๆ ก็คือ สืบค้นบัตรรายการระยะไกล (remote catalogues) เพื่อตรวจสอบการใช้ทรัพยากรร่วมกัน หรือเพื่อตรวจสอบว่าห้องสมุดแห่งอื่น กำลังทำอะไรกับระบบอัตโนมัติ

ผู้ตอบแบบสอบถามหลายคนได้กล่าวถึง ระบบห้องสมุดบางระบบที่มีความสามารถในการสืบค้น (ภายใต้การเข้าถึง OPAC ของห้องสมุด) เช่น ระบบ MELVYL ของ The University of California และระบบ CARL ของ The Colorado Alliance of Research

Libraries ผู้ตอบอื่น ๆ กล่าวว่าพวกเขาใช้ Internet เพื่อเข้าถึงการบริการทางบรรณานุกรมอื่น ๆ เช่น RLIN, OCLC, EPIC, Medline และ Dialog

ผู้ตอบแบบสอบถาม สืบค้นฐานข้อมูลที่ไม่ใช่ฐานข้อมูลทางบรรณานุกรม โดย Internet โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรณารักษ์ห้องสมุดดาราศาสตร์ใช้ Internet ค้นฐานข้อมูลดังกล่าวมากกว่าบรรณารักษ์ในสาขาอื่น ๆ ซึ่งไม่ต้องสงสัยว่า Internet มีบทบาทที่สำคัญต่อการวิจัยสาขาดาราศาสตร์มากเพียงใด

การแลกเปลี่ยนข้อมูลจากการถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล (File transfer data exchange)

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนร้อยละ 37 ใช้ Internet ถ่ายโอนข้อมูลซึ่งมีจำนวนพอ ๆ กับการใช้ฐานข้อมูลระยะไกล การใช้ Utility ในการถ่ายโอนแฟ้มข้อมูลแตกต่างจากไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์และการสืบค้นฐานข้อมูลระยะไกลในเรื่องระดับประสบการณ์ของการใช้เครือข่าย ผู้ใช้จำนวนร้อยละ 50 มีประสบการณ์มากกว่า (หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเคยใช้ BITNET หรือ Internet มากกว่า 2 ปี) ในการส่งหรือรับ file ข้าม Internet โดยผู้ที่มีประสบการณ์น้อยมีเพียงร้อยละ 25 ($z=1.96$) บรรณารักษ์ในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใช้การถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล มากกว่าบรรณารักษ์ในสาขาอื่น ๆ แต่ความแตกต่างเหล่านี้ไม่มีนัยสำคัญ ($z=1.32$)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้การถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล เป็นลำดับที่ 2 รองจากการใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนมากจะกล่าวถึงการถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล ไปพร้อม ๆ กับเรื่อง remote login ซึ่งชี้ให้เห็นว่า อาจเป็นความไม่กระจ่างชัดในแนวคิดของงานทั้ง 2 งานของ Internet ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ FTP เพื่อรับ files resident บน remote systems และบางคนรับ files อื่น ๆ ผ่าน BITNET listservs

ผู้ตอบแบบสอบถาม download ข้อมูลจาก remote servers เช่น The WAIS application จาก Thinking Machines และ listserv-specific reports เช่น PACSL Review articles รายงานทางคอมพิวเตอร์ศาสตร์และ shareware มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากใช้หนังสือแนะนำหรือคู่มือผ่าน Internet เช่น The Barron and St. George directories; Kovac's directory of computer forums และ Strangelove's directory of E-journals หลายคนได้รับรายงานสิ่งพิมพ์รัฐบาล รายงานทางวิชาการ หรือ การบริการอย่างเร่งด่วน จาก Dialog SRI documents และจดหมายข่าวอย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีการส่งแฟ้มข้อมูลผ่าน Internet ด้วย เช่น ส่งผลการวิจัยไปยังผู้ใช้ระยะไกล (remote users) รายชื่อหนังสือที่จัดหา และแฟ้มข้อมูล Project Gutenberg รวมทั้งบรรณารักษ์ห้องสมุดดาราศาสตร์ก็มีกิจกรรมการถ่ายโอนแฟ้มข้อมูลด้วย

การวิจัยและการจัดพิมพ์ (Research and publication)

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 22% ใช้ Internet ในการวิจัยและการจัดพิมพ์ 2 แบบ คือ ในฐานะที่เป็นนักวิจัย ทำงานร่วมกับผู้ร่วมงานจากสถาบันอื่น ๆ และติดต่อบรรณาธิการวารสารและผู้จัดพิมพ์หนังสือและในฐานะที่เป็นบรรณาธิการจดหมายข่าวหรือวารสาร ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบในการติดต่อสื่อสารกับผู้ร่วมงานซึ่งแสดงให้เห็นว่า Internet ช่วยให้มีการกระจายของสารนิเทศต่อสมาชิกของชุมชนบรรณารักษศาสตร์เพิ่มมากขึ้น โดยการให้โอกาสติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ โดยผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และเข้าถึงสารนิเทศอิเล็กทรอนิกส์ผ่านการถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล และ remote login

คุณค่าของการสื่อสาร

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 50 ราย ได้อธิบายถึงประสบการณ์ของตนในเรื่องประโยชน์ที่สำคัญหรือโอกาสในการใช้ Internet และได้กล่าวถึงลักษณะบางประการของการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้ใช้ Internet เอง เห็นว่าไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นเหตุผลสำคัญในการใช้ Internet เพราะให้ความสะดวก ประหยัดเวลา ไม่ยุ่งยาก และประหยัดค่าใช้จ่ายในการที่จะสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานทั่วโลก

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์บนระบบ Internet เป็นกลไกสำคัญสำหรับชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามทุกรายได้กล่าวถึง Internet ในคุณลักษณะที่เหมือน ๆ กันว่า

- เป็นการทำลายสิ่งกีดขวาง (ทางด้านกายภาพ จิตใจ และเศรษฐกิจ) เพื่อเข้าสู่การติดต่อสื่อสาร
- เป็นการติดต่อกับบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะอื่น ๆ โดยไม่ต้องเดินทาง
- เป็นการสื่อสารอย่างง่าย ๆ เมื่อต้องการ
- เป็นการติดต่อสื่อสารทางความคิดและการอภิปรายที่เกิดขึ้นโดยการใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะไม่เคยได้เห็นจากที่อื่น ๆ เลย
- เป็นการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานในหัวข้อที่สนใจร่วมกัน
- เป็นหนทางหนึ่งของการแบ่งปัน สารนิเทศ และประสบการณ์โดยทันทีทันควัน
- เป็นความสามารถในการใช้สารนิเทศร่วมกับเพื่อนร่วมอาชีพเพื่อรวบรวมข้อสนเทศและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- เป็นการสร้างชุมชนห้องสมุดขนาดใหญ่กว่าเดิมโดยมีรากฐานอยู่ที่ความสนใจมากกว่าสภาพ

ทางภูมิศาสตร์

- เป็นสิ่งใหม่ๆ และสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมอาชีพ ไม่ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกล
- เป็นการสื่อสารอย่างรวดเร็วกับเพื่อนร่วมอาชีพผู้สามารถจะให้ประสบการณ์อันมีค่ายิ่ง
- เป็นความสามารถที่จะสื่อสารกับคนอื่น ๆ ในสถานการณ์คล้ายๆ กัน
- สามารถติดต่อกันได้ทั้งในสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก

ฯลฯ

ผู้ตอบแบบสอบถามได้ชี้ให้เห็นถึงบางสิ่งบางอย่างที่อาจจะหลงลืมไป เพราะการหลงใหลกับรูปแบบใหม่ของสารนิเทศที่ได้จากระบบ Internet Internet อาจจะช่วยในการเพิ่มวิถีทางที่จะติดต่อกันในหมู่นักวิชาการและบรรณารักษ์ แต่อันตรายก็คือ การที่เรามุ่งเน้นความพยายามและพลังกำลังของเราไปที่ทรัพยากรที่มีรากฐานจากเครื่องจักร อาจทำให้เราต้องสูญเสียอะไรบางอย่างจากทรัพยากรมนุษย์ไปได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย